

Stockholm den 1 oktober 2018

R-2018/1279

Till Justitiedepartementet

Ju2018/03507/L5

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 29 juni 2018 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn (Ds 2018:23).

Sammanfattning

Advokatsamfundet är positivt till att det görs en översyn av regelverket avseende barnpornografibrott, även om en sådan översyn lämpligen borde ha gjorts av en samlad utredningsexpertis och presenterats i form av ett betänkande. Advokatsamfundet delar promemorians bedömning att straff om barnpornografibrott även fortsättningsvis bör regleras i 16 kap. brottsbalken. Att flytta bestämmelsen, med huvudsakligen samma lydelse som i dag, till 6 kap. brottsbalken riskerar, såsom delvis framgår av promemorian, att medföra en mängd negativa konsekvenser och bör därför inte ske. Advokatsamfundet avstyrker förslaget i fråga om ett förändrat skuldrekvisit, liksom förslaget om avskaffande av preskription för vissa allvarliga brott mot barn.

Barnpornografibrottets placering i brottsbalken

Brottet barnpornografibrott är för närvarande placerat i 16 kap. brottsbalken, under rubriken *Om brott mot allmän ordning*. Trots detta omfattar bestämmelsen även brott som anses ha begåtts mot enskilda personer. Fråga har nu, återigen, väckts om det finns skäl att flytta bestämmelsen från 16 kap. till 6 kap. brottsbalken. Syftet med utredningen av bestämmelsens placering förefaller emellertid inte vara att ändra tillämpningen av lagstiftningen i någon nämnvärd utsträckning. Eftersom barnpornografibrottet i sin nuvarande utformning omfattar dubbla skyddsintressen, såväl brott mot person som brott

mot allmän ordning, finns det argument som talar för båda placeringsalternativen. Ett problem som framgår av promemorian är de barnpornografibrott som utgör brott mot person, men där det enskilda barnet inte alltid får den information och den rättsliga ställning som barnet har rätt till. Vem som är att bedöma som målsägande är emellertid inte beroende av i vilket kapitel det enskilda brottet finns intaget. Att vissa målsägandens rättigheter inte tillgodoses vid utredningar om barnpornografibrott är således inte avhängigt brottets placering i brottsbalken. Det står heller inte klart att enbart en ändring av placeringen av lagbestämmelsen skulle medföra att fler målsäganden än i dag får sina rättigheter tillgodosedda. Att brottsutsatta barn inom ramen för nuvarande reglering inte får sina rättigheter tillgodosedda är allvarligt och denna problematik i sig bör således föranleda, och särskilt beaktas, vid en översyn av regelverket.

Advokatsamfundet delar i övrigt utredarens bedömning om att en ändring av barnpornografibrottets placering riskerar att betunga, försena och fördyra brottsutredningar innefattande barnpornografibrott. Det kan även ifrågasättas om det generellt sett är till det enskilda barnets bästa att större fokus riktas på dem som personer vid handläggningen av alla typer av barnpornografibrott. Innan en eventuell ändring avseende straffbestämmelsens placering i brottsbalken skulle kunna aktualiseras, krävs i så fall en betydligt grundligare och mer omfattande analys av straffbestämmelsens dubbla skyddsintressen och de konsekvenser som en sådan ändring av barnpornografibrottets placering i brottsbalken skulle medföra såväl i fråga om kränkning av det enskilda avbildade barnet som det allmänna skyddet av barn från den kränkning som barnpornografiska skildringar innebär.

Brottsbeteckning

Advokatsamfundet har ingen erinran mot bedömningen att brottet även fortsättningsvis ska benämnas barnpornografibrott. Det finns heller ingen erinran mot att brottets gradindelning tydliggörs genom att brottsbeteckningen ringa barnpornografibrott läggs till. Med beaktande av att barnpornografibrott innefattar många olika straffbara ageranden med stor inbördes åtskillnad är det av särskild betydelse att det finns utrymme att göra nyanserade bedömningar av straffvärdet i det enskilda fallet. Detta är emellertid möjligt redan utifrån nuvarande gradindelning och straffsatser. Advokatsamfundet delar promemorians problembeskrivning i fråga om ökat fokus på kränkningen av barnen vid grova barnpornografibrott, men anser att tillräckliga tungt vägande skäl för ett höjt minimistraff för sådana brott inte presenterats i promemorian.

Ett förändrat skuldrekvisit

Advokatsamfundet avstyrker förslaget om utformning av ett oaktshetsrekvisit för delar av barnpornografibrottet. Tillägget väcker betydande betänkligheter ur ett rättssäkerhetsperspektiv, då det finns en risk för att det uppstår en brottspresumtion och att en förklaringsbörd åläggs den misstänkte. Härigenom skulle åklagaren ges en bevislättning, vilket inte är acceptabelt från ett rättssäkerhetsperspektiv. Bevislättningar

i fråga om den misstänktes uppsåt medför en ökad risk att oskyldiga personer döms för brott.

Preskription avskaffas för vissa allvarliga brott mot barn

Advokatsamfundet avstyrker förslaget om att preskription avskaffas för vissa allvarliga brott mot barn. Regelverket kring preskription av brott har redan i dag försetts med flera olika undantag från huvudregeln. Att avskaffa preskription helt har tidigare förbehållits de allra grövsta brotten. Vad gäller vissa allvarliga brott begångna mot barn är sedan tidigare preskriptionsfristen förlängd genom en undantagsbestämmelse, som innebär att preskriptionsfristen i dessa fall ska börja räknas från den dag målsäganden har fyllt 18 år. Det har i promemorian inte anförts några tillräckligt tungt vägande skäl för att, utöver den redan existerande förlängning av preskriptionsfristen, särbehandla regelverket avseende preskription av brott begångna mot barn. Vidare kan alltför många undantag från huvudregeln leda till oklarheter och misstag vid den praktiska tillämpningen. Detta gäller i synnerhet om övergångsbestämmelserna skiljer sig från övergångsbestämmelserna till tidigare införda lagändringar avseende avskaffande av preskription.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg/

genom Maria Billing